

Ź ƒ Н ↑ Х ƒ ƒ

⊗

ƒНƒ∆∆ ∂↑↑Нƒ∂↑Н∆
М∆К∆)ƒУ ∆ƒН↑∆ƒМ∂Н 1∆
НƒУУ∂∆УК ↑НК∆∆ƒ∆ ∆∂

ƒ

≠

∆

†

∂

↑

↑

Friedrich Klára
Új Rovásírás Tankönyv
és Szakköri Ötlettár

∆

∆

К ∂ ∂ ∆ ∂ ∂ ∆

Х У I ∆ Н ƒ ∂

У Н М ∂ У ∆ ∆

A hetedik kiadás elé

A rovásírás a magyarok őseinek, elődeinek az írása, amelyről régészeti, tárgyi emlékek alapján elmondhatjuk hogy a legelső "egy hang-egy betű" írás bolygónkon. Az írásfajták közül ez a legésszerűbb, amelyben minden beszédhangra külön jel van, ezekkel a beszéd, a gondolat maradéktalanul lejegyezhető. A fogalomírás és a szótagírás ehhez képest nehézkes kifejező eszköz.

Rovásírása más népeknek is volt (például föníciai, türk, germán), azonban írástörténeti kutatásaim azt bizonyítják, hogy ezek a mi elődeink rovásírásából fejlődtek.

A rovásírás emlékei bizonyítják igen régi jelenlétünket a Kárpát-medencében (lásd bajóti csont pálcavég a 48. oldalon), továbbá szkíta-hun-avar-magyar folytonosságunkat, mert ezeknek az elődeinknek régészeti emlékein megtalálható.

Forrai Sándor nyomdokain haladva az első, 1998-ban közreadott oktató füzetem óta Szakács Gáborral és több felkészítő tanárral, szakkörvezetővel, cserkészvezetővel közösen sikerült újból általánosan ismertté tenni őseink írását a Kárpát-medencében.

Második gyakorlófüzetem, amely 2000-ben jelent meg, a Rovásírás gyakorlatok nem csak gyerekeknek címet viselte. S valóban, minden korosztálynak ajánlható értelmes elfoglaltság versek, szövegek átírása vagy levelezés őseink betűivel, különösen értékes ez, ha kézzel és nem számítógéppel készül. Nagymama, nagypapa korú honfitársaink is készítettek azóta kötetnyi átírást a magyar irodalom gyöngyszemeiből.

A tankönyv hetedik kiadását első oktatófüzetem címével ajánlom az olvasóknak:

Tanuljuk és tanítsuk a rovásírást!

Friedrich Klára

© Friedrich Klára, 2003

Szakács Gábor kiadása

A borítót tervezte, a kiadványt gondozta,
valamint a 12., 14. és 17. oldal rajzait készítette
Barta József

ISBN 963-060-285-7

A borító belsőn Sebestyén Gyula néprajzkutató által 1934-ben felállított rovásírásos szerkő látható, amely Balatonszepezd-Szepezdfürdő határában áll.
A képet Friedrich Klára készítette.

1.	Előszó	4
2.	Az ábécé és a betűtanulás sorrendje	5
3.	A rovásírás legfontosabb szabályai	7
4.	Az 1 száras betűk	9
5.	A 2 száras betűk	10
6.	A hajlítgatott betűk	11
7.	Az olvasás-írás gyakorlatai	12
8.	A számrovás	37
9.	Barta József: Műveletek rovásszámokkal	42
10.	Kakukk	48
11.	A rövidítéses rovásírás	49
12.	A hangos olvasás szövegei	51
13.	Sokat tettek a rovásírásért	64
14.	Szakköri ötlettár	67
15.	Bothné Kósa Erika: Óravázlat	71
16.	Szakács Gábor: Rovásírás versenyekről	74
17.	Megoldások	81
18.	Irodalom	83
19.	A Forrai Sándor Rovásíró Kör honlapja	84

*Birs Nimrud, a „Bábel tornya” maradványai
(Ribáry Ferenc: Világtörténet, 1879)*

A rovásírásról tartott előadások során folyamatosan felmerül az igény felnőttek, szülők, gyermekek részéről újabb gyakorlófüzet iránt. Cserkészvezetők, rovásírás oktatók is megkerestek, érdeklődtek, milyen ötletekkel lehetne színesebbé tenni a szakköri foglalkozásokat.

Az első két gyakorló füzet kiadása óta szerzett tapasztalataim megerősítettek abban, hogy legkorábban a harmadik osztály befejezése után kezdjük a rovásírás oktatását. Ennek oka nem a rovásírás nehézségében keresendő, hanem a nyelvünkől idegen elemeket tartalmazó, nehézkes latin betűs írás kis- és nagybetűs, írott és nyomtatott változataiban.

A rovásírás, mint a magyarok őseinek írása, nyelvünkkel együtt fejlődött, tehát minden hangunkra volt és van benne jel. A 10–11. században át kellett térnünk a fejletlenebb latin betűs írásra, amellyel magyar nyelvünk 13 hangját nem lehetett lejegyezni (Ty, Gy, Ny, Ly, Sz, Zs, Cs, J, K, Á, É, Ö, Ü). Csak a 19. század közepére alakult ki úgy-ahogy ezen hangjaink leírása.

A rovásírás szellemisége és oktatói nem vállalhatják, hogy a befolyásolható közvélemény őket okolja a latin betűs írás-olvasás zavaraiért. A harmadik osztály elvégzése után már a legrosszabb indulattal sem állíthatja senki, hogy a gyermek a rovásírás oktatása miatt nem sajátította el rendesen a latin betűs írás-olvasást. (Csak zárójelben szeretnék emlékeztetni arra, hogy amikor a nyelvünkől és lelkünkől teljesen idegen orosz, cirill betűket kellett negyven évig tanulnunk, senki sem aggódott az illetékesek közül, mennyire zavarja a latin betűs oktatást és milyen megerhelést jelent a kis gyermekek számára.)

A rovásírás a világ legelső írásrendszerei közé tartozik, őseinkkel együtt itt a Kárpát-medencében született. Itt szeretném cáfolni azt a téves állítást, hogy az első könyveket a nyugati térítő papok hozták hazánkba. Lukianosz (Kr. u. II. sz.) beszámol egy kőoszlopról, amelyen kezében könyvet tartó szkíta férfi ábrázolása látható. Jóval a növényi rostokból készült papír feltalálása előtt (Kína, Kr.e. II. század), őseink már juhbőrből készült pergamenlapokból állították össze könyveiket. A pergamen feltalálói szkíta őseink voltak. A rovásbotokra többnyire rövid üzeneteket, feljegyzéseket, emlékeztetőket róttak.

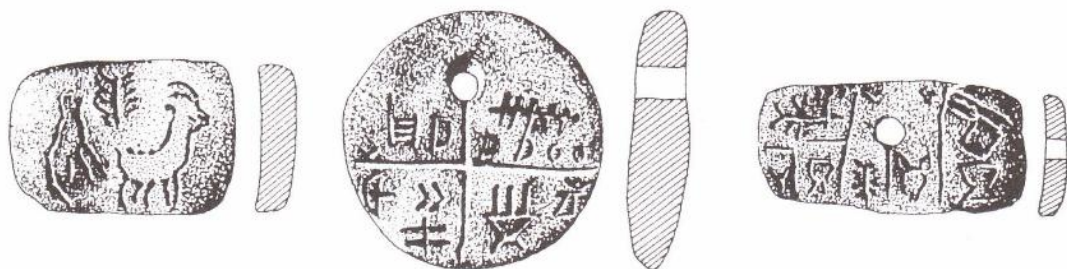
A rovásírás ésszerű, egyszerű, 5-6 szakköri foglalkozás alatt megtanulható. Fejleszti az intelligenciát, azaz értelmességet, a képzelőerőt, gyermek és felnőtt ismereteit, személyiségét egyaránt gazdagítja.

Tanári munkám során sajnálattal tapasztaltam a magyar szókinccs fogyását, az idegen szavak térnyerését. A füzet egyik célja ennek lehetőség szerint gátat vetni.

Betűinket Forrai Sándor tanár, írástörténész, rovásírás kutató válogatta hiteles nyelvemlékekből.

A betűtanulás sorrendjét jómagam állítottam össze évtizedes tanítási gyakorlat alapján.

A tankönyvhöz szükséges egy vonalas gyakorló füzet. Legjobb a nagy alakú 81-32-es, amelyben minden második sorba írjunk.

A 7-8000 éves tatárlakai táblácskák (Barta Gábor: Erdély, 1989)

<===== jobbról balra

A rovásírás ábécéje Forrai Sándor szerint

É	E	D	CS	C	B	Á	A
aK	J	Í	I	H	GY	G	F
Ó	O	NY	N	M	LY	L	eK
TY	T	SZ	S	R	P	Ő	Ö
	ZS	Z	V	Ü	Ü	Ú	U

A betűtanulás sorrendje Friedrich Klára szerint

GY	TT	T	J	D	I	Í	SZ
	M	P	Á	A	Ö	ZS	C

RR	R	L	G	S	TY	B
Ú	U	V	ZZ	Z	CCS	CS

É	E	Ő	Ó	O	H	NY	N
		AK (?)	K	Ü	Ú	F	LY

Az ősi magyar rovásírás jelrendszerének levezetése

csoport	alapel	
1.		↑ k ↘ z ↖ d † † † † † † † †
2.		r r cs z v u
3.	^	s s g l (e)k
4.	X	b ly ly ly ly ó
5.	)	n e o ny h h o o mb ly l
6.		h u

Az etruszk rovásjelek levezetése

	↓ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑
	M Ø □
X	X
^	V W Y ◊ ◊ ^ ^
)	> ○ ● ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○ ○

A türk rovásjelek levezetése

	↓ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑ ↑
	N M □
X	X ◊ ◊
>	> 3 3
^	^ ◊ Y Y Y Y Y Y ^
)	) J 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9 9
vegyes csoport	{ 4 { 4 4

Vass Nóra rajzai Forrai Sándor összeállítása alapján

Az ősi Kárpát-medencei, ma székely-magyaroknak nevezett rovásírásból származik többek között az etruszk és a türk írás is.

1. A rovásírást jobbról balra írjuk, mert legtöbb írásemlékünkben így szerepel. Lehet balról jobbra is írni, ebben az esetben azonban meg kell fordítani a betűket. Ezért inkább maradjunk a jobbról balra haladásnál, mert az íráskép így természetesebb, és rovásémlékeink bizonyossága szerint ez a hagyománykövető.

Az igen régi írások, az egyiptomi szent vésetek, a hieroglifák egy része, valamint az egyiptomi hieratikus (papi) írás, a legkorábbi sumer képirás, az ógörög és etruszk írás legtöbbször szintén jobbról balra haladt. Alsó tagozatos gyermekeknek sem jelent gondot jobbról balra írni, több balkezes tanuló pedig arról számolt be, hogy ez könnyebbséget jelent számukra.

2. A szavakat szóközökkel választjuk el egymástól. Az írásjelek ugyanazok, mint a latin betűs írásnál.

A rovásírásban csak nagybetűket használunk, írott és kisbetűs forma nem hátráltatja a gondolatközlést. Aki szükségesnek érzi, nagyobb betűmérettel kiemelheti a mondatok és a tulajdonnevek kezdő betűit, pl.: $\text{H}\text{O}\text{I}\text{H}\text{A} \text{I}\text{H}\text{H}\text{O}\text{H}$

3. Rovásémlékeink többségében két fajta K betű jelenik meg. Fischer Károly Antal és Magyar Adorján szerint az egyik a szó végeire, a másik a szó belsejébe kerül. Forrai Sándor véleménye ezzel szemben az, hogy a kétfajta K használatát a mellettük lévő magánhangzók hangrendje dönti el. Egyszerűbb, és ezt az egyszerűsítést Forrai Sándor is elfogadta, ha csak a O jelet használjuk K-ként. Ugyanis régen nem csak az (e)f, (e)l, (e)m, (e)n, (e)ny, (e)r, (e)s, (e)sz hangoknál ejtették elől az e-t, hanem mindegyik mássalhangzónknál. Tehát (e)b, (e)c, (e)cs ... (e)k, ennek a jele pedig a O .

Tankönyvemben tehát nem használom a „szóvégi”, vagy „mély hangrendű” ak (L) jelet, mert hiteles rovásémlékeink nem igazolják a rá vonatkozó szabályokat. (Lásd: Friedrich Klára – Szakács Gábor: Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás című könyvének 61., a Kőbe vésték, fába rótták... című könyv 130. oldalán, a Tászok-tetőtől a bosnyák piramisokig című könyv 112. oldalán és az Ősök és írások című könyv 140. oldalán). De ne feledjük el, őrizzük meg, talán felbukkan egy olyan rovásémlék, amely tisztázza szerepét.

4. A rovásbetűk között nincs Q, X, Y, W. Rovásírással így jelöljük őket:

QU=KV pl.	Aquincum	$\text{K}\text{H}\text{I}\text{O}\text{I}$
	Quartz	$\text{H}\text{H}\text{H}\text{M}\text{O}$
X=KSZ pl.	taxi	$\text{I}\text{O}\text{H}\text{I}$
Y=I pl.	Vörösmarty	$\text{I}\text{H}\text{H}\text{H}\text{A}\text{K}\text{H}\text{K}\text{M}$
W=V pl.	Wesselényi	$\text{I}\text{D}\text{O}\text{H}\text{H}\text{H}\text{H}\text{H}\text{H}\text{M}$

5. Néhány példa a kétjegyű hosszú mássalhangzók írására:

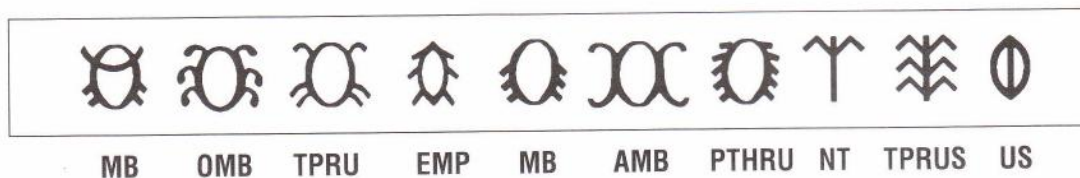
meggyes $\text{H}\text{H}\text{H}\text{H}\text{H}\text{H}$

fonyyad	†4DDC0
hattyú	MXX4X
hosszú	MII0X
rizzsel	ΛZYTTT
loccsan	09HHCΛ
hellyel	Λ3003X

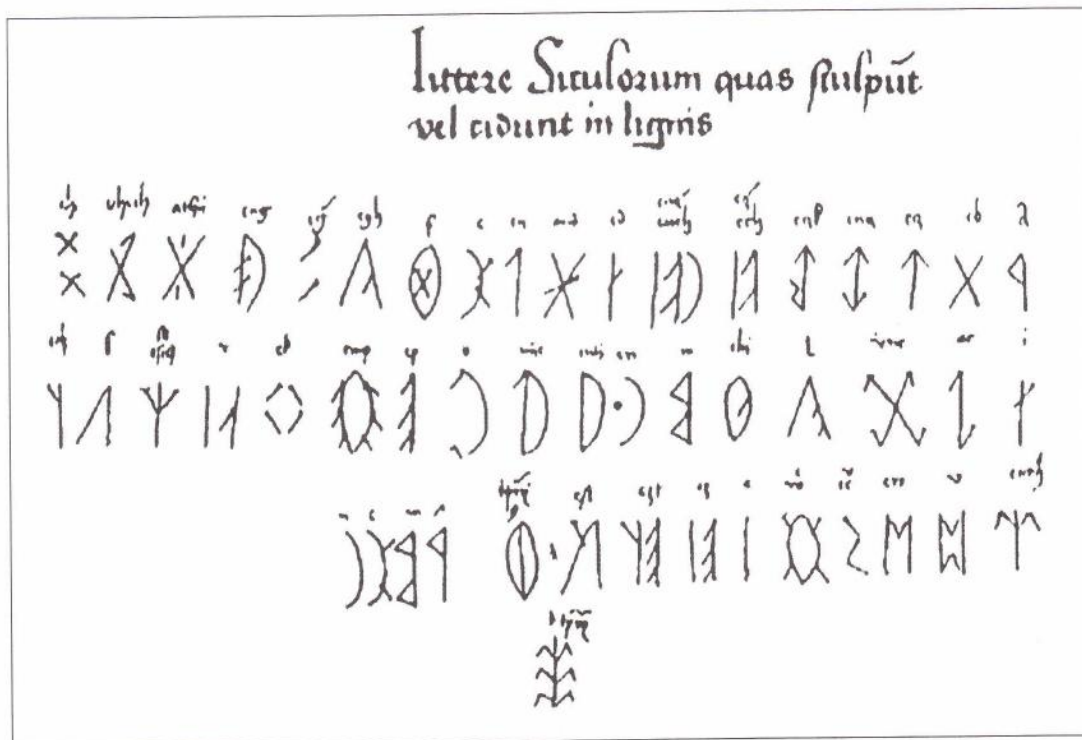
6. Ugyancsak nem használom az úgynevezett bogárjeleket, mert kutatásaim szerint nem a betűrendbe tartoztak, hanem a rovásbotok tulajdonosainak névjegyei, tulajdonjegyei voltak, amelyek sok-sok másolás után, már tollal írva bekerültek egyes ábécék betűsorába. (Lásd Kárpát-medencei birtoklevelünk a rovásírás 73. oldalán, továbbá az Ősök és írások című könyv 144. oldalán.)

Egyes bogárjelek utalhattak a rovásboton lévő szövegek tartalmára is, például az Ƴ (NT), amely nagy valószínűséggel a SZENT szó rövidítése.

Szövegben csupán három fordul elő, az első és a nyolcadik a Marsigli féle botnaptáron, az ötödik a Konstantinápolyi Feliratban.

7. Fontos szabály, hogy rovásírásunkban csak azokat a betűváltozatokat használhatjuk, amelyek valamely régi, hiteles rovás emlékben megtalálhatók.

A Nikolsburgi Ábécé, amelyet 1483 előtt jegyezték le. (Széchényi Könyvtár)

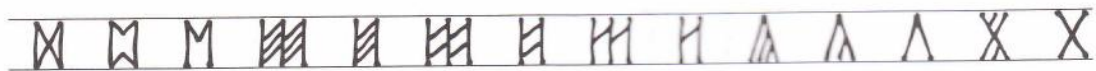

5.

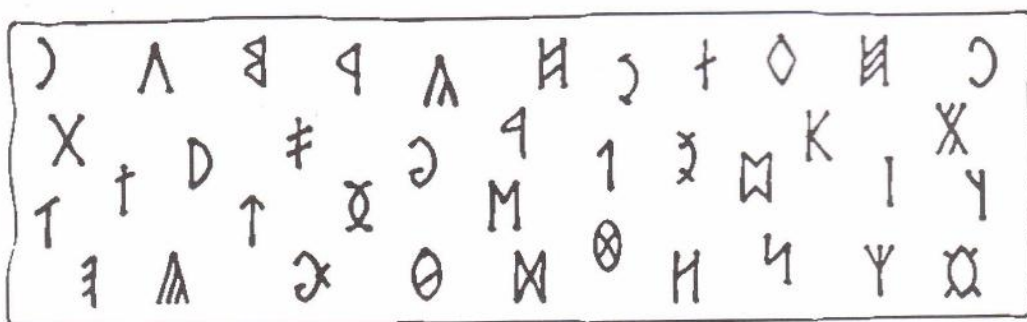
A 2 száras betűk

2 felülről lefelé húzott szárra helyezük el a mellékvonalkákat.
Írd a rovásbetűk fölé a hangértékeket az 5. oldalról!

1

Karikázd be a halmazban a 2 száras betűket!

2

Írd be jobbról balra haladva a betűk rovásírásos párját a megfelelő kockába!

Ú	U	V	ZZ	Z	CS	CS	RR	R	L	G	S	TY	B

3

Olvasd el, majd másold le az eddig tanult betűkből alkotott szavakat, mondatokat!
Gyűjts még hozzájuk!

,H1M ,H9M ,9X9 ,A9A ,A9A ,A9X ,HM ,11M ,1M
 ,9YWY ,A9X9B ,9AW# ,9X9H ,†A9 ,9X9X ,†AKH
 ,9†H9† ,9YH†H9† ,X9A9A ,H9#9B ,A9H9A ,9H9A
 HMH ,Y†H ,W99X ,AKXXXK† ,9AH9A
 X9A9A #9M A9A !9H9H9M†W H9M 9 1AA9 ,A9X9B
 9 AWHWA Y9C .9AH9A 9AA9 1M 9YWY ?9H9 AA9I
 !9H9W9X 9 H9#†M .9†X9A AKXXXK† †AKH

